

LIBRIS

We know
books

MIRCEA ELIADE

Domnișoara Christina
•
Șarpele

Prefață de Sorin Alexandrescu
Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

Imagine copertă: Sculptură în lemn aparținând grupului etnic Dogon,
regiunea de sud a Republicii Mali, sec. XV-XVII.

Coperta: Mădălina Pricop

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ELIADE, MIRCEA

Domnișoara Christina; Șarpele / Mircea Eliade; pref. Sorin Alexandrescu; fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop – București: Cartex 2000, 2019

ISBN 978-973-104-844-4

I. Alexandrescu, Sorin (pref.)

II. Pricop, Lucian

821.135

© Sorin Alexandrescu și David Brent

© Cartex 2000 pentru prezenta ediție.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Dialectica fantasticului</i> de Sorin Alexandrescu.....	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	26
<i>Referințe critice</i>	34
<i>Notă asupra ediției</i>	43
Domnișoara Christina	51
Șarpele.....	199

LIBRIS

We know
books

DOMNIȘOARA CHRISTINA

*...it stood
All beautiful in naked purity,
The perfect semblance of its
bodily frame...*

Shelley, *Queen Mab*

I

Înainte de a ajunge în sufragerie, Sanda îl opri, apucându-i brațul. Era cel dintâi gest familiar pe care îl făcea în aceste trei zile de când se aflau împreună la Z.

– Știi că a mai venit un musafir, un profesor?

Egor îi privi ochii prin semiîntunericul odăii. Sclipeau. „Poate mă încurajează“, își spuse, și se apropie, încercând să-i prindă mijlocul. Dar fata se smuci și, din câțiva pași, deschise ușa sufrageriei. Egor își corectă ținuta și rămase în prag. Ardea aceeași lampă cu sita albă, orbitoare; o lumină prea tare, artificială, stridentă. Zâmbetul d-nei Moscu părea acum mai obosit. (Zâmbetul pe care Egor se obișnuise să-l ghicească înainte chiar de a-i vedea fața...)

– ...Acesta este d-l Egor Pașchievici, îl prezentă solemn d-na Moscu, întinzând moale brațul spre ușă. Are un nume ciudat, adăugă ea, dar e român pe de-a-ntregul... E pictor și ne face cinstea de a locui cu noi...

Egor se înclină, încercând să spună câteva cuvinte măgulitoare. D-na Moscu își retrase brațul și-l îndreptă, cu mai multă emoție, spre noul-venit. Avea atât de rar prilejul să facă prezentări bogate, solemne...

– Domnul profesor universitar Nazarie, o glorie a științei românești, continuă ea.

Egor se îndreptă cu pas hotărât către profesor și îi apucă mâna.

– Sunt numai un neînsemnat asistent, stimată doamnă, șopti d-l Nazarie, încercând să-i mai rețină o clipă privirile. Atât de neînsemnat...

Dar d-na Moscu se așezase extenuată pe scaun. Profesorul rămase uluit lângă ea, cu fraza nesfârșită. Îi era teamă să se întoarcă spre ceilalți; teamă nu cumva să pară ridicol sau ofensat. Câteva clipe nu știu ce să facă. Dar se hotărî și se așeză pe scaunul din stânga d-nei Moscu.

– Scaunul acesta e ocupat, îi șopti Simina. Eu mănânc întotdeauna lângă mama.

D-l Nazarie se ridică brusc și se lipi de perete. Egor și Sanda se apropiară de el, zâmbind încurcați. Nu trebuie să țină seama de glumele Siminei. E o fetiță capricioasă. Și, de altfel, asta e cea mai mare bucurie a ei: să stea lângă maică-sa, chiar când sunt musafiri.

– Are numai nouă ani, adăugă Sanda.

D-na Moscu îi privise tot timpul zâmbind, parcă s-ar fi rugat să fie iertată că nu ia parte la discuție. Bănuiește cât de interesantă poate fi o asemenea discuție – interesantă, savantă, instructivă –, dar e prea obosită ca s-o urmărească. Doamna Moscu, firește, nu auzise nici un cuvânt; sunetele trecuseră alături de urechile ei, fără rezistențe, fără urme.

Egor conduse pe d-l Nazarie spre capătul mesei, indicându-i un scaun alături de Sanda. „Ce stranie și neînțeleasă oboseală“, gândi pictorul privind încă o dată fața doamnei Moscu.

– Nu știu cum să vă mulțumesc, îngână profesorul așezându-se. Îmi dau seama că am jignit un copil. Și este un copil ca un inger...

Întoarse capul și aruncă Siminei cele mai calde priviri. D-l Nazarie era un bărbat încă destul de tânăr, nu împlinise nici patruzeci de ani, și privirile îndreptate spre Simina încercau să poarte o dragoste totdeauna protectoare și lingușitoare. Obrazul lui curat și neutru, de bărbat învățat, se luminase din cale afară. Zâmbea

Siminei cu toată gura deschisă. Simina îi susținu privirea cu o siguranță ironică, mușcătoare. Câteva clipe îl privi în adâncul ochilor, apoi duse șervetul la gură, își șterse un foarte ușor zâmbet și întoarse încet capul către maică-sa.

– Sunteți desigur venit pentru săpături, întrebă brusc Egor.

Profesorul era încă intimidat și fu cu atât mai recunoscător lui Egor că îi dădea prilejul să vorbească despre meseria și pasiunea lui.

– Da, domnul meu, răspunse viori, înghițind aer. Cum îi spuneam și doamnei, am reluat în vara aceasta săpăturile de la Bălănoaia. E un nume care poate nu vă amintește prea multe lucruri, dar stațiunea protoistorică de la Bălănoaia are oarecare însemnătate pentru noi, românii. S-a găsit acolo un *lébes* celebru, un mare bazin ionian, în care, după cum știți, se aducea carnea la ospete...

Amintirea acestui *lébes*, pe care îl cercetase cu de-amănuntul, a fost o imagine stenică pentru d-l Nazarie. Cu vervă și cu oarecare melancolie, evocă ospetele de atunci. Nu erau ospete barbare, grotești.

– ...Căci, cum îi spuneam și doamnei, toată câmpia aceasta a Dunării de Jos, în special aici, în nordul Giurgiului, a cunoscut odinioară, prin veacul V înainte de Christos, o înfloritoare civilizație greco-traco-scitică...

Vorba îi dăduse curaj. Privi din nou, insistent, spre doamna Moscu, dar nu întâlni decât același zâmbet stins, aceeași față neatentă.

– Bălănoaia, *maman*, îi atrase atenția Sanda, aproape strigând, pe deasupra mesei. D-l profesor face săpături arheologice la Bălănoaia...

D-l Nazarie se intimidă din nou auzindu-și numele, trezindu-se brusc obiectul atenției generale. Încercă să se apere cu mâna, să scuze mai ales tăria glasului cu care Sanda strigase pe maică-sa. D-na Moscu părea că se deșteaptă dintr-o amorțire împletită cu somn. Dar deșteptarea fusese reală; pentru câteva clipe, își recăpătă frăgezimea obrazului, mândria frunții ei pure și netede.

– Bălănoaia, vorbi ea, acolo a avut moșie un străbun de-al nostru.

– Și tanti Christina, spuse repede Simina.

– Și ea, întări cu vioiciune d-na Moscu.

Sanda privi încruntându-se către sora cea mică. Dar Simina plecă ochii în farfurie, smerită și cuminte. În bătaia puternică a lămpii, buclele ei negre își pierdeau tăria și luciul, asemenea argintului vechi. „Dar ce frunte calmă, ce obraji de păpușă!“ se miră Egor. Nu-ți puteai desprinde ochii de pe chipul ei. Trăsăturile aveau o perfecțiune precoce, o frumusețe înmărmuritoare. Egor simți că, alături de el, d-l Nazarie o privește cu o egală încântare.

– Nu suntem prea vorbăreți astăzi, când am rămas singuri, spuse Sanda adresându-se mai mult lui Egor.

Pictorul înțelese glasul acesta care voia să-l ispitească, necăjindu-l. Se smulse din torpoarea cu care privise pe Simina și voi să înceapă o anecdotă galantă, pe care o spunea întotdeauna cu succes în familii. „Suntem tăcuți, pentru că suntem inteligenți: ca amicul meu Jean“... ar fi povestit Egor. Dar d-l Nazarie începu înaintea lui:

– Aveți probabil mulți invitați, toată vara, aici la moșie...

Vorbi câteva minute în șir, pe nerăsuflăte, parcă i-ar fi fost teamă să se oprească, să nu-l înghită cumva tăcerea. Vorbi despre săpături, despre sărăcia de la Muzeul de Antichități, despre frumusețea acestor câmpii dunărene. Egor privea câteodată, pe furiș, spre d-na Moscu. Asculta ca vrăjtită, dar pictorul își dădea prea bine seama că nu aude un cuvânt. Sanda profită de o pauză a d-lui Nazarie și spuse tare:

– *Maman*, se răcește friptura...

– Ce lucruri interesante ne spune domnul profesor! șopti d-na Moscu.

Începu apoi să mănânce cu obișnuita ei poftă, cu fruntea puțin plecată deasupra farfuriei, fără să privească pe nimeni.

De altfel, era singura care mânca. Ceilalți abia se atinseseră de friptură. D-l Nazarie, înfometat de drum, nu izbutise să mănânce mai mult de jumătate. Friptura avea un miros grețos de vită.

Sanda cheamă cu un gest scurt, de stăpână, jupâneasa care aștepta cuminte lângă ușă.

– Ți-am spus să nu mai cumperi carne de berbec, vorbi ea cu o ascunsă mânie.

– N-am mai găsit nici o pasăre, domnișoară, se apără femeia. Care au fost le-am tăiat ieri și alaltăieri. Care n-au murit... Mai era o găscă, dar am găsit-o și pe ea moartă, azi-dimineață.

– De ce n-ai cumpărat din sat? întrebă Sanda mai mânioasă.

– N-a vrut nimeni să-mi vândă, răspunse prompt jupâneasa. N-a vrut sau n-a avut, adăugă ea cu subînțeleș.

Sanda roși, făcu semn femeii să ridice farfuriile. D-na Moscu își terminase friptura.

– Ce frumoase lucruri ne-a spus domnul profesor despre Bălănoaia! începu ea cu un glas puțin cântat. Atâția idoli în pământ, atâtea scule de aur...

Profesorul se codi.

– Cele de aur se găsesc mai rar, o întrerupse el. Nici n-au prea fost prin acele timpuri. Erau pe aici civilizații țărănești, sate înfloritoare, dar sate. Aurul se afla mai mult în porturile grecești...

– Se găsea și aur, scule de aur vechi, pe vremuri, continuă d-na Moscu.

– Și tanti Christina avea, șopti Simina.

– Tu de unde știi? o întrebă, certând-o, Sanda. De ce nu te-astâmperi?!

– Mama mi-a spus, vorbi Simina dezghețat. Și doica.

– Doica ar trebui să nu-ți mai umple capul cu povești, adăugă Sanda aspră. Crești mare acum, nu mai poți crede în basme și năzbătii...

Sanda își privi sora cu un foarte ușor zâmbet, disprețuitor și indiferent în același timp. Își întoarse apoi ochii spre Egor și-l cântări cu gravitate; parcă s-ar fi întrebat dacă crede și el același lucru, dacă poate fi și el tot atât de naiv...

Conversația tânjea din nou. D-l Nazarie se plecă spre Egor.

– Ce minunată idee ați avut să vă întoarceți la aceste câmpii dunărene, vorbi el. Cred că nimeni n-a încercat încă să picteze asemenea locuri; și se par la început deznădăjduite, pustii, bătute prea mult de soare și apoi îți dai seama de fecunditatea lor înspăimântătoare, de farmecul lor...

LBRIS

We know
books

MIRCEA ELIADE

Romanul
adolescentului miop
Gaudeamus

Prefață de Sorin Alexandrescu
Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

Imagine copertă: Vassily Kandinsky, *Duritate moale*, 1927, detaliu.

Conceptie grafica: Mădălina Pricop

Coperta: Dana Popescu

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ELIADE, MIRCEA

Romanul adolescentului miop / Mircea Eliade; pref. de Sorin Alexandrescu; fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 4-a – București: Cartex 2000, 2019

ISBN 978-973-104-849-9

I. Alexandrescu, Sorin (pref.)

II. Pricop, Lucian

821.135.1

© Sorin Alexandrescu și David Brent

© Cartex 2000 pentru prezenta ediție.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Prefață</i> (Sorin Alexandrescu)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	35
<i>Repere autobiografice</i>	42
<i>Referințe critice</i>	55
<i>Notă asupra ediției</i>	61

VOLUMUL I

PARTEA I

I. Trebuie să scriu un roman	67
II. Gloria lui Robert	73
III. Jurnal de clasă	81
IV. Între Don Juani	89
V. Un prieten	95
VI. Luni, 8-9, germana	103
VII. Corigență	109
VIII. Premianții	114
IX. Vacanța	119
X. Jurnal de vară	123

PARTEA A II-A

I. Mansarda	131
II. „Muza” – societate cultural-dramatică	135
III. Fânică	147
IV. Domnul redactor	152
V. Noiembrie	157
VI. Repetiții	162
VII. Drumul către mine însumi	170
VIII. Incipit vita nova	175
IX. Cu Moș-Ajunul	179

PARTEA A III-A

I. Sâmbăta	189
II. Papini, eu și lumea	198
III. Un an	201
IV. Prietenii	206
V. Tristeți, în vară	211
VI. Mă clatină vânturile	215

VII. Bacalaureatul	220
VIII. Final	225

VOLUMUL II [GAUDEAMUS]

PARTEA I

I. Decor	231
II. Președintele	234
III. Nonora	244
IV. Intermezzo	256
V. Profesorul	259
VI. Primăvară	268
VII. Muncile și zilele	271
VIII. Drum de la mănăstire	276
IX. O cheamă Niška	285
X. L'heure sexuelle	289
XI. Prietenul meu iubește	294
XII. Furtună la schit	396
XIII. Plecare	308
XIV. Sfârșit de vacanță	316
XV. Taine	326
XVI. Redacția	332
XVII. Prietena mea în toamnă	340
XVIII. Iașul	343
XIX. Vrăjmașul lui Petre	353
XX. Personajele judecă autorul	358
XXI. Moarte	366
XXII. Lumină la Roma	370
XXIII. Meditație pentru două toamne	374

PARTEA A II-A

Scrisorile	377
------------------	-----

PARTEA A III-A	399
----------------------	-----

ADDENDA

JURNALUL UNUI OM SUCIT	421
[ROMANUL UNUI OM SUCIT]	447
II. PRIMUL DON JUAN	482
X. CAPITOLUL ÎN CARE APAR FECIOARE, CASTELE ȘI BERETE SPANIOLE	489
SCRISOARE DIN TABĂRĂ.....	497

De la adolescență la prima tinerețe: Mircea Eliade

I. Un miop neobișnuit

Mircea Eliade scrie prima sa carte, *Romanul adolescentului miop*, la 17 ani (în 1924), prezentând-o însă nu ca un roman, ci ca povestirea unei încercări ratate de-a scrie un roman, deși se intitulează... roman. Ultima lui frază este totodată și prima: „Pentru că am rămas singur, m-am hotărât să încep chiar azi *Romanul adolescentului miop*“. Acest fapt conferă textului deja parcurs de cititor o structură circulară și paradoxală, romanul fiind simultan finit și în curs de finalizare, organizat și haotic. Tot un dublu caracter are narratorul, personaj, dar și comentator al romanului. Mai mult, adolescentul *miop* nu este cineva care *nu vede* bine, dimpotrivă, el este un observator acut de oameni, ci un tânăr care *se teme* că *este văzut* drept urât, indecis, bun de nimic *pentru că* este miop. În fine, dacă ceilalți băieți din clasă se laudă permanent cu succesele lor la femei, fiind, într-un limbaj mai recent, un soi de *machos*, miopul este prin excelență un *non macho*, introvertit, închis în sine față de ceilalți băieți, și de fete, dar scriind sardonice despre toți.

I.1 Roman, autobiografie, memorii

Aparent, autorul se simte acasă în acest nod de contradicții. El transcrie în text, așa cum ne spune frecvent, fragmente din jurnalul pe care începuse să-l țină cu mulți ani înainte. Faptul este exact din punct de vedere biografic. Eliade a scris un jurnal în România, ca și în India, cu regularitate, dar l-a lăsat unor

LBRIS

We know
books

VOLUMUL I

1924-1925

LBRIS

We know
books

ROMANUL ADOLESCENTULUI MIOP

PARTEA I

I. Trebuie să scriu un roman

Pentru că am rămas singur, m-am hotărât să încep chiar azi *Romanul adolescentului miop*. Voi lucra în fiecare după-amiază. Nu am nevoie de inspirație; trebuie să scriu, doar, viața mea, iar viața mi-o cunosc, și la roman mă gândesc de mult. Dinu știe; păstrez caiete din clasa a IV-a, când aveam pistriui ca un ovrei și învățam chimie într-un laborator instalat în frida sobei. De câte ori mi se părea că trebuie să fiu întristat, scriam în *Jurnalul* meu. Și acel *Jurnal* de acum doi ani avea un „subiect”: trebuia să se vădească într-însul viața unui adolescent suferind de neînțelegerea celorlalți. Dar adevărul era altul: *Jurnalul* mă măgulea și îmi alina dorul meu de răzbunare; răzbunare dreaptă împotriva celor care nu mă înțelegeau, credeam eu.

Romanul îl voi scrie altfel. Eroul sunt eu, firește. Mă tem, însă, că viața mea – stinsă între copii și cărți – nu va interesa cititorii. Pentru mine, tot ceea ce nu am avut, tot ceea ce am dorit din mansardă, în înserări calde și tulburătoare, prețuiește mai mult decât anii tovarășilor mei risipiți în jocuri, în sărbători de familie și idile. Dar cititorii?... Înțeleg și eu că toată durerea unui adolescent miop nu va mișca niciun suflet dacă acest adolescent nu se va îndrăgosti și nu va suferi. De aceea, m-am și gândit la un personaj pe care la început îl numisem Olga. I-am povestit lui Dinu tot ceea ce ar trebui să aibă loc prin prezența acestei fete. Dinu m-a întrerupt și m-a

rugat: dacă într-adevăr îi sunt prieten, să schimb numele eroinei în Laura.

M-am tulburat mult la început, pentru că nu știam *cum să fie* fata care va străbate sufletul adolescentului miop. Eu n-am cunoscut decât pe fetele cizmarului vecin, care în niciun caz nu pot trece într-un roman. Cea mai mare, Maria, era slabă și rea; își teroriza frații, fura caise verzi și țipa alergând după tramvaie. Cealaltă, Puica, era grasă și murdară. Nici una, nici alta nu puteau seduce un adolescent. Aceasta, nimeni n-o putea înțelege mai bine ca mine.

Dinu mi-a mărturisit că mă poate ajuta. A cunoscut atâtea fete, îmi spune. Dar cum aș putea scrie eu un roman cu o eroină cunoscută de Dinu? M-am hotărât să mă gândesc, în timp ce voi scrie, la vară-mea. De câteva săptămâni, de câte ori o întâlnesc, îi pun întrebări. Am vestit și pe Dinu că vară-mea se află sub observație.

– Dacă vrei să scrii un roman, m-a sfătuit ea, să-l faci pe erou frumos și bun. Și să-l cheme Silviu.

Când i-am spus titlul și subiectul romanului, nu i-a plăcut. Să fie doi eroi, unul frumos și altul urât, vrea ea. Iar titlul: *Dragoste de copil* sau *Flori de primăvară* sau *La șaptesprezece ani*. În zadar mi-au fost explicațiile: „Vally dragă, acesta e un roman cerebral, cu drame interioare“ etc. În zadar. Și atunci i-am ascultat mărturisirile. Mi-au folosit, căci am învățat vocabularul fetelor. Și am cunoscut câte ceva din visurile, nostalgiile și tulburările ei. Parcă aș fi ascultat mărturisiri auzite demult. Îmi aminteam că vară-mea nu se deosebește mult de eroinele din romane sau de acele pe care un suflet puțin exaltat și le închipuie. Dar pot eu ști că aceasta e vară-mea, aceasta care mi se dezvăluie la răstimpuri, antrenată de confesiuni?

Știu despre ea că visează să cunoască o prietenă mică și bună, care să aibă moșie, iar la moșie un frate brun și curajos. El le-ar întovărăși prin pădure, le-ar învăța să vâneze și le-ar spune „tu“. Îmi mărturisește că i-ar plăcea să fie într-o noapte conacul călcat de hoți. Ea ar apuca revolverele și ar apărea în

salon tocmai în clipa când fratele prietenei ar fi sugrumat de un țigan. Ar mântui viața fratelui și l-ar îngriji într-un dormitor alb, cu măsuța acoperită de sticlute colorate. Părinții s-ar arăta recunoscători și i-ar lăsa singuri, zâmbind.

Vară-mea se oprește. Nu vrea să-mi spună dacă ea s-ar roși sau și-ar trage sfios mâna când fratele prietenei i-ar șopti, apropiindu-se: te iubesc!...

Știu eu ce mai gândește vară-mea asupra băiatului brun și convalescent, vegheat de o soră mică și o prietenă frumoasă?...

Dar romanul trebuie scris. Mi-a spus și Dinu: „Cine va mai cuteza atunci să te lase corigent?“ Se gândește, poate, cu bucurie la însemnătatea lui în roman. M-a rugat să se numească tot Dinu și să-l fac melancolic. Încolo, pot scrie orice despre el. Stăruie chiar să scriu tot ce cred eu despre el. „Dar pe cine ar putea interesa aceasta?“ gândesc eu, ca un adevărat autor de romane.

Îmi merge tot mai rău, de la o vreme, cu școala. Singura nădejde a rămas romanul care va apare în vitrine la toamnă. Corigent tot voi rămâne, dar pentru cea din urmă oară. Profesorii se vor teme de mine, mă vor respecta și se vor împotrivi în cancelarie când Vanciu va hotărî să mă lase corigent la matematică, iar Faradopol la germană.

Nu am avut deloc noroc săptămâna aceasta; și se apropie sfârșitul ultimului trimestru. Luni am dat extemporal la franceză, din „gramatică“. Trollo dă, de șase ani, extemporale numai din „gramatică“. Și, firește, nu am învățat nimic de șase ani. Am să iau și de data aceasta „insuficient“, cum am luat ieri la germană, când Faradopol mi-a cerut să-i povestesc *pe nemțește* primul act din *Nathan der Weise*. Din clasa a II-a ne cere să povestim *pe nemțește*. Dar dacă nu ne-a învățat niciodată nemțeasca?...

Azi-dimineață pornisem melancolic spre școală. Înfrunziseră toți castanii și era senin, iar eu nu aveam nicio problemă

scrisă. Mă gândeam: ar trebui să fug în Cismigiu. Dar geanta m-ar fi umilit. Și apoi, mi-ar fi fost tot timpul teamă să nu fiu văzut de vreun profesor. Mă întristam aflând cât sunt, încă, de slab, de timid, de nehotărât. M-ar fi desfătat să am voința furtunoasă și să fug, să lucrez în porturi, să dorm în bărci, să cutreier țări. Dar eu mă mulțumeam să visez o izbândă târzie și să sfârșesc caietele *Jurnalului*. Pășeam îngândurat către școală. Dinu m-a ajuns din urmă și m-a strigat: doctore! Aceasta, pentru că sunt miop și citesc cărți cu coperte cenușii. El era fericit; îl ascultase Vanciu și rupsese un „suficient“. Pe astăzi aveam patru probleme:

– ...Grele și încurcate.

Atunci am schimbat vorba. I-am spus că romanul meu va avea patru sute de pagini și că va fi primul dintr-o serie ce se va numi *Dacia Felix*. Eu știu că n-am să scriu niciodată această serie. Pentru că trebuia, totuși, să uit problemele grele, i-am mărturisit că cel de-al doilea volum se va petrece într-un salon de *coiffeur*. Dinu a râs.

– Are să-ți vină greu, pentru că tu n-ai fost niciodată bărbier. Mai bine situează volumul al doilea într-o școală de fete.

Aici am protestat eu. I-am amintit că nu cunosc nicio elevă, afară de cele câteva din societatea noastră „Muza“. Vară-mea, unicul izvor de inspirație, a urmat câțiva ani la călugărițe, dar se arată plictisită de câte ori o întreb asupra vieții din pension.

Am acceptat, totuși, să public la sfârșitul *Romanului adolescentului miop* un apel către elevele din cursul superior, prin care aș putea obține „jurnale“, confesiuni și amănunte. Cu acest material cules „sur le vif“ aș putea compune volumul al doilea.

Intrând în curtea liceului, a trebuit să uităm *Romanul* și să ne grăbim, ca să nu fim zăriți de pedagogul cel nou. Am alergat pe coridor, am sărit treptele patru câte patru. În clasă, mi-am luat locul din banca I, iar Dinu s-a strecurat, liniștit, în fund.

Eu nu am noroc. Alții au noroc și la fete, și la cărți, și la școală. Eu am renunțat bucuros la jocul cu fete și la jocul de cărți numai ca să am noroc la școală. Dar nu am.

Când sfârșisem de copiat de la un vecin cea dintâi și cea mai ușoară dintre cele patru probleme grele, intră Vanciu. Mie îmi piere tot curajul când îi zăresc catalogul cu scoarțe negre și *en-tête* alb. Vanciu saluta demn și îngăduitor, sigur de evidenta lui superioritate și de nenorocul nostru. De câte ori nu mi-am jurat eu, privindu-l cum intră, că voi studia pătimaș matematica numai ca să-i pot împotrivi aceeași privire senină și sigură... În gând – dacă sunt ascultat – îmi bat joc de pântecul pe care încercă să și-l ascundă sub croiala vestei. Am aflat de mult că Vanciu e un Don Juan. Dacă aș fi femeie și l-aș avea tot profesor de matematică, sunt sigur că nu i-aș putea rezista. Mă stăpânește cu glasul, cu calmul, cu ochii și cu dezlegările problemelor. Mi-e ciudă că nu m-a palmuit niciodată, ca să-l pot urî. Îmi spune numai „cap de lemn“ de câte ori greșesc semnele algebrice; și „cap sec“ de câte ori mă intimidez la tablă, fascinat de un desen geometric căruia trebuie să-i găsec rost, valoare și dezlegare.

Am făcut rugăciunea, și eu mi-am dat seama că mă rugam, nu știu cui. Mă rugam ca Vanciu să întoarcă foaia catalogului și să asculte colegii de la sfârșitul alfabetului; sau să fie chemat la minister; sau să intre servitorul și să-i aducă o veste neașteptată, iar noi să avem întreaga oră liberă. Poate mă rugam și altceva.

Firește, m-a chemat cel dintâi la tablă, cu toate că nu eram singurul neascultat din clasă. Am pășit demn, cu caietul, cu creta și buretele. Nu voiam ca ceilalți să afle că mi-e teamă de Vanciu. De altfel, cum mă apropii de tablă, mă liniștesc. Panica piere din senin. Privesc calm ochii profesorului și, când și-i pleacă în caiet, zâmbesc îngăduitor celor din bănci.

– Câte probleme am avut?

– Patru.

– Unde sunt?

LIBRIS

We know
books

MIRCEA ELIADE

La țigănci
nuvele fantastice

Prefață de Giovanni Casadio

Referințe critice de Oana Soare

Fișă biobibliografică de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000

UBRIS | We know books
Coperta seriei „Mircea Eliade. Proza fantastică postbelică”: Mădălina Pricop
Imagina copertei I: Vincent van Gogh, *Terasa cafelei noaptea*, 1888,
detaliu

Redactor: Ioana Marcu

Tehnoredactare: Ecaterina Pîslă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ELIADE, MIRCEA

La țigănci: nuvele fantastice / Mircea Eliade; pref. de Giovanni Casadio; ref. critice de Oana Soare; fișă biobibliografică de Lucian Pricop – Ed. a I-a – București: Cartex 2000, 2021

ISBN 978-973-104-991-5

I. Casadio, Giovanni (pref.)

II. Soare, Oana

III. Pricop, Lucian

821.135.1

© Sorin Alexandrescu și David Brent

© Cartex 2000 pentru prezenta ediție

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Când povestirea e ca un dans:</i>	
<i>Mircea Eliade, proza fantastică 1946-1959</i>	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	44
<i>Referințe critice</i>	51
<i>Notă asupra ediției</i>	61
Un om mare	65
Douăsprezece mii de capete de vite	90
Fata căpitanului	104
Ghicitor în pietre	125
La țigănci	154
O fotografie veche de paisprezece ani... ..	193

Notă asupra ediției

La țigănci. Nuvele fantastice este primul volum publicat în seria: „Mircea Eliade. Proza fantastică postbelică“. Organizarea acestei serii respectă alegerile făcute de Eliade în momentul publicării volumelor antume.

Vor fi șapte volume ordonate cronologic în funcție de prima lor publicare: *La țigănci (Un om mare, Douăsprezece mii de capete de vite, Fata căpitanului, Ghicitor în pietre, La țigănci, O fotografie veche de paisprezece ani)*, imprimat în 1963, *Pe strada Mântuleasa*, din 1968, *În curte la Dionis (Les Trois Grâces, Șanțurile, Ivan, Uniforme de general, Incognito la Buchenwald..., În curte la Dionis)*, din 1977, *Tinerete fără de tinerete (Tinerete fără de tinerete, Pelerina, Podul, Adio!...)*, *Nouăsprezece trandafiri*, din 1980 și *Dayan și La umbra unui crin*. Acest ultim volum a fost astfel publicat în mai multe limbi: germană (1984), japoneză (1986), poloneză (1990) etc.

Pentru acest prim volum din serie, am reprodus textele ediției: Mircea Eliade, *Proza fantastică*, II-III, ediție și postfață de Eugen Simion, cu un cuvânt înainte al autorului, Editura Fundației Culturale Române, București, 1992, tipărită în colaborare cu revista *Caiete critice*.

Pentru a verifica unele vocabule și organizări topice din ediția de referință am apelat la volumul: *La țigănci și alte povestiri*, introducere de Sorin Alexandrescu, Editura pentru Literatură, București, 1969, precum și la volumul: *În curte la Dionis*, cu un

UBRIS

We know
books

cuvânt înainte al autorului, postfață de Eugen Simion, Editura Cartea Românească, București, 1981.

La revizuirea textului am aplicat regulile ortografiei actuale, păstrând integral structurile lexicale și discursive ale prozei lui Mircea Eliade.

L.P.

La țigănci
nuvele fantastice

UN OM MARE

Pe Eugen Cucoaneș îl cunoscusem încă din primele clase de liceu, dar nu ne împrietenisem niciodată. În Universitate îi pierdusem urma. Aflasem doar că se înscrișese la Politehnică. Întâlnindu-l o dată întâmplător într-o tutungerie, câțiva ani mai târziu, îmi spusese că își luase diploma și dobândise un post, neașteptat de bine retribuit, într-un oraș din Ardeal. Nu l-am mai văzut de atunci. Care nu mi-a fost deci mirarea când, într-un amurg peste măsură de trist din iulie 1933, mă trezesc cu el intrând în camera mea de lucru. Fîrește, l-am recunoscut îndată, dar mi s-a părut schimbat; chiar acei cinci, șase ani, care trecuseră de la ultima noastră întâlnire, nu dădeau cu totul seama de neașteptata schimbare a înfățișării lui.

– Știi că am început să cresc! îmi mărturisi el brusc, înainte de a fi avut timpul de a-i pune vreo întrebare. Întâi nu mi-a venit să cred, dar m-am măsurat și m-am convins că așa e: de vreo săptămână am crescut enorm. Poate șase, șapte centimetri... Eram cu Lenora pe stradă și am observat deodată amândoi. Și azi-dimineață, diferența era și mai mare...

Străbătea în glasul lui o ușoară neliniște. Și nu-și găsea locul; când așezându-se pe speteaza unui fotoliu, când pornind de la un capăt la altul al biroului, plimbându-se nervos, cu mâinile la spate. Am observat că nu știa cum să-și mai ascundă mâinile și am înțeles: manșetele îi ieșeau exagerat în afară, oricât se trudea el să-și tragă neconținut mâneca hainei.

– Trebuie să le trimit pe toate la croitor, să le dea drumul, vorbi el surprinzându-mi privirile.

Încercai să-l liniștesc, amintindu-i că în liceu se tot plângea că va rămâne scund. Mă întrerupse din nou.

– Dacă așa fi crescut și eu ca oamenii, într-un an, doi... Dar așa, în câteva zile!... Ce să-ți spun, a început să-mi fie frică. Tare mi-e teamă să nu fie o boală a oaselor...

Și pentru că vedea că nu știu ce să-i spun, schimbă vorba:

– Am trecut pe la tine așa, într-o doară, să văd dacă n-ai plecat cumva în vacanță... Căci, știi, am fost mutat la București și suntem mai mult sau mai puțin vecini. Eu mi-am găsit un mic apartament pe strada Lucaci...

Mi-a lăsat numărul casei și mi-a spus orele când îl pot găsi. Apoi mi-a strâns mâna și a plecat.

Ușor de închipuit nedumerirea mea în toată săptămâna aceea. Nu era medic prieten pe care să nu-l caut și căruia să nu-i povestesc cazul lui Cucoaneș. Cum era de așteptat, el însuși se dusesse a doua zi la un specialist în tuberculoză osoasă, să-și facă examenele necesare. Tot ce a putut afla a fost că, deocamdată, nu e vorba de tuberculoză osoasă, ci de un fenomen, cum se exprimase doctorul, macranthropic, cunoscut, se înțelege, în analele medicinei, dar, de data aceasta, cu un ritm cu totul neobișnuit. Într-adevăr, neobișnuit: căci, vizitându-l pe Cucoaneș, a treia zi înainte de cină, oră când îmi spusese că-l găsesc negreșit acasă, m-am speriat intrând în odaie; prietenul meu mă întrecea acum cu cel puțin cincisprezece centimetri. Și crescuse cu totul proporționat; devenise, cum se spune, un bărbat înalt și bine făcut. Hainele i se potriveau atât de prost, încât de rușine Cucoaneș își scosese vestonul și îmbrăcase un halat de baie, căruia îi descususe și-i lungise mânecile. Și zadarnic își lăsase pantalonii să-i atârne; abia îi ajungeau până deasupra gleznelor, iar când se așeza pe scaun, i se ridicau simțitor, dându-i un aer mizer de om sărman în hainele altuia.

– Ei, ce vești?! Întrebai cu jumătate de glas, ca să rup tăcerea care se prelungea în neștire. Ce spune doctorul?

– Macranthropie! răspunse cu o stranie liniște Cucoaneș.

– Splendid! exclamai. Asta înseamnă că ai să ajungi un „om mare“... Nici nu e așa de rău!...

– Ai cam ales rău momentul, dacă ai voit să faci o glumă, mă întrerupse Cucoaneș.

Apoi se ridică de pe scaun și începu să se plimbe. Văzându-mă că-mi scot pachetul să-mi aprind o țigară, se apropie și îmi ceru și el una.

– Dar de când ai început să fumezi? Întrebai, ca să spun ceva.

– Uite acum... Poate că mi-o face bine...

Țigara aceea, în orice caz, nu i-a făcut bine și a azvârlit-o după câteva fumuri, pe care nu știa cum să le înghită fără să se înece. Dar, puține minute în urmă, mi-a cerut o a doua țigară, și pe aceasta a fumat-o până la carton, cu neîndemânare, dar înverșunat.

– M-am măsurat înainte de a veni tu, începu deodată Cucoaneș cu o obosită nedumerire în glas. Uite aici, la ușa asta. Și, de azi-dimineață de la 9, am crescut mai bine de un centimetru. Înțelegi ce înseamnă asta?! Cresc văzând cu ochii!...

– Poate mănânci prea mult, încercai eu o timidă consolare. Sau poate că mănânci feluri care îți sunt interzise. Probabil că trebuie să eviți calciul...

– Și calciul, și fierul, și vitamina B, și cam toate celelalte vitamine, toate îmi sunt interzise, izbucni Cucoaneș. N-am mâncat nimic de aseară în afară de o felie de pâine uscată și un ceai cu puțin zahăr. Ca să nu-mi mai bat capul cu regimul, am suprimat toate felurile. Le-am suprimat, pur și simplu...

– Ei și?! Îl întrebai, văzându-l că tace deodată.

– Mor de foame! Îmi vine amețeală de foame, dar de crescut, cresc înainte, cresc mereu, crește-mi-ar numele de nu s-ar mai auzi!...

Începeam să mă simt de prisos.

– Am să mai trec să te văd, îi spusei întinzându-i mâna.

Am venit de atunci în fiecare seară. În fața casei lui începuseră să se adune, încă de a treia zi, grupuri de curioși, căci se

aflase de strania lui boală, și aproape nimeni nu voia să creadă decât văzând cu proprii lui ochi. Cum prietenul meu nu mai ieșea din casă, curioșii se mulțumeau cu veștile șoptite de vecini. Singurele informații le putea da bucătăreasa, dar fiecare le amplifică după măsura imaginației lui.

– Ei, cum stăm? îl întrebai, două seri în urmă, intrând în camera de dormit a lui Cucoaneș.

– Azi-dimineață, doi metri și doi; la prânz, doi și cinci; astă-seară, doi și opt!...

– Imposibil! exclamai.

– Nimic nu-i imposibil în natură, rosti Cucoaneș cu o falsă cordialitate. Pentru mama-natură, nimic nu-i imposibil! Ia privește!...

Și sărind brusc din pat își întinse cât putu brațele în fața mea, răsturnând capul pe spate, ca și cum ar fi vrut să imite o monstruoasă piaiță. Mi-am ascuns cum am putut surpriza. Cucoaneș părea parcă mai mare chiar decât cei doi metri și opt centimetri pe care mi-i anunțase.

– Este, cum se spune, un caz unic nu numai în analele medicinei, adăugă el pe același ton debil sardonice, ci unic chiar pentru capacitatea de înțelegere a științei moderne. Profesorul pretinde că posed o glandă dispărută în pleistocen, o glandă pe care mamiferele doar ar fi încercat-o și apoi, zice el, ar fi abandonat-o pentru că mai mult le încurca. Cred și eu că le încurca!...

Avea în glas o mocnită disperare. Desfăcu un nou pachet de țigări și se trânti în pat, încovrigându-se ca să poată încăpea întreg.

– M-au chemat toată ziua la facultate, m-au chemat la clinică să-mi facă o nouă radiografie, m-a chemat profesorul chiar acum, pe seară, la cabinetul lui, pentru un nou examen... Nu m-am dus. Ce sens ar mai avea? Nu mai mă pot ajuta cu nimic. Recunosc, îi interesează cazul meu, dar mi-e cu desăvârșire indiferent ce-i interesează pe ei. Pentru progresul științei, mi-au spus. Mi-e perfect indiferent progresul sau regresul științei. Pe mine mă interesează un singur lucru: *să mă vindec!* Și văd că nu pot...

– De unde știi?! îl întrerupsei. De abia au început cercetările. Tu singur recunoșteai adineaori că e vorba de un caz unic în analele medicinei. Nu ți se poate găsi leacul de la o zi la alta.

– În ce mă privește, dacă nu l-au găsit până acum, ar putea să nici nu-l mai găsească. Pentru că tot nu mai sunt om în rândul oamenilor, cu doi metri și opt centimetri. Asta, acum un ceas. Leacul lor, dacă-l vor găsi și mi-l vor trimite mâine-dimineață, m-ar opri la peste doi metri și cincisprezece. Nu mai mă interesează. Nu mai mă interesează dacă nu mă voi mai putea plimba niciodată alături de Lenora pe stradă!...

Brusc începu să plângă. Ținea încă țigara între buze, când începuse să plângă; la început doar câteva lacrimi, apoi ochii îi clipiră sub șiroaie și fața i se umezi toată.

– Să stai aici, în pat, să știi că acum o săptămână ședeai tot aici, în același pat, și că în săptămâna aceasta s-a întâmplat un lucru pe care nu-l înțelegi, pe care nu-l înțelege nimeni, care te scoate din rândul oamenilor și-ți interzice să te mai plimbi pe stradă cu femeia pe care o iubești; pur și simplu îți interzice să te plimbi pe stradă cu ea, să ieși cu ea în lume, pentru că nu vrei s-o faci ridicolă... Nimic nu s-a schimbat, în aparență, niciun dezastru, nicio moarte, și totuși acum suntem despărțiți, *trebuie* să ne despărțim, pur și simplu, pentru că *nu se poate altfel!*... E îngrozitor!...

Simțeam că orice consolare ar fi fost de prisos și tăcuți, privind în pământ. Dar deodată, ca și cum i-ar fi fost rușine de slăbiciunea lui, Cucoaneș izbucni în râs și-și trosni degetele. Mi se părea că râsul lui e cu totul schimbat, începând să nu mai semene a râs omenesc, căpătase o rezonanță ciudată, de copac care trosnește, de pădure îndoită de vânt. Continuă să tac, prins de presimțiri funeste.

– Dar cea mai amuzantă e povestea cu gazetarii, rosti Cucoaneș cu un zâmbet. Întâi m-am supărat pe profesor, pentru că de la el s-au aflat toate. Dar acum mi-a trecut supărarea. Fiecare își face meseria, așa cum l-a lăsat Dumnezeu. În fond, și reporterul